

20.12.2017

Perusopetuksen järjestäjille

HAKUTIEDOTE / TOISEN KOTIMAISEN KIELEN KOKEILU PERUSOPETUKSESSA / HAKUAJAN JATKAMINEN

Yleistä

Opetushallitus on jatkanut 18.12.2017 (tiedote 46/2017) julkaisemansa toisen kotimaisen kielen kokeilun kokeilulupahakuaikaa kahdella viikolla 23.2.2018 saakka.

Eduskunta hyväksyi 12.12.2017 hallituksen esitykseen HE 114/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen toisen kotimaisen kielen kokeilusta perusopetuksessa. Laki mahdollistaa kokeilut kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kotimaisen kielen opiskelua. Toisen kotimaisen kielen oppimäärän sijasta kokeiluun osallistuva oppilas opiskelee vieraan kielen oppimäärän.

Tarkoituksena on lisätä kokeiluun osallistuvien opetuksen järjestäjien mahdollisuuksia kielivalikoiman laajentamiseen ja saada tietoa kielivalintoihin liittyvistä tekijöistä sekä selvittää valinnaisuuden lisääntymisen vaikutusta kielitarjonnan laajentumiseen sekä kielten osaamisen vahvistumiseen. Tarkoitus on seurata vaikutuksia kielitarjontaan, kielivalintoihin ja oppimistuloksiin sekä vaikutusta oppilaiden perusopetuksen jälkeisiin opintotoihin.

Kokeiluluvat myöntää perusopetuksen järjestäjän hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetushallitus vastaa kokeilun ja seurannan toimeenpanosta, ohjeistuksesta opetuksen järjestäjille sekä raportoi kokeilun etenemisestä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Opetushallitus vahvistaa opetuksen järjestäjäkohtaiset kokeilusuunnitelmat ja antaa määräyksiä kokeilun toteuttamiseen, ohjeistamiseen ja kokeiluun liittyvään seurantaan ja tutkimukseen liittyvistä seikoista.

Kokeilun toteuttamisesta vastaa perusopetuksen järjestäjä, jolle opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kokeiluluvan. Kokeilulupa myönnetään koulukohtaisesti. Kokeilulle nimetään vastuuhenkilöt sekä perusopetuksen järjestäjän osalta että kokeiluun osallistuvasta koulusta. Jos perusopetuksen järjestäjällä on useampi kokeiluun osallistuva koulu, kullakin koululla tulee olla erikseen nimetty vastuuhenkilö.

Kokeilun kohdejoukko Mahdollisuutta osallistua kokeiluun tarjotaan yhteensä enintään 2200 oppilaalle.

Kokeiluun voivat osallistua kokeiluluvan saaneiden opetuksen järjestäjien luvassa tarkoitettussa koulussa perusopetuksessa olevat oppilaat, jotka aloittavat 5. tai 6. vuosiluokalla 1 päivänä elokuuta 2018 alkavana lukuvuonna ja jotka eivät ennen kyseisen lukuvuoden alkua ole aloittaneet toisen kotimaisen kielen opiskelua. Kokeiluun ei voi kuitenkaan osallistua oppilas, joka jo opiskelee sellaista vieraan kielen oppimäärää, jolla toisen kotimaisen kielen oppimäärä on tarkoitus korvata eikä muita korvaavia kieliä ole tarjolla.

Kokeiluun osallistuvassa koulussa mahdollisuutta osallistua kokeiluun tarjotaan kaikille kokeilun kohteena olevan vuosiluokan oppilaille.

Perusopetuksen järjestäjä tiedottaa mahdollisuudesta osallistua kokeiluun kyseisessä koulussa. Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä oppilaan huoltajan allekirjoittama hakemus, mikäli oppilas kuuluu kokeilun kohdejoukkoon.

Kokeiluun liittyviä poikkeamia

Kokeilu toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää kokeilulupaa, Opetushallituksen vahvistamaa perusopetuksen järjestäjän kokeilusuunnitelmaa ja kokeilusta annettuja määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

Perusopetusta säätelevistä säädöksistä ja määräyksistä poiketaan seuraavin osin.

Kokeiluun osallistuvat oppilaat

- suorittavat perusopetuksen oppimäärän ilman velvoittavaa toisen kotimaisen kielen opiskelua
- valitsevat toisen kotimaisen kielen sijaan yhden syksyllä 2018 alkavan vieraan kielen oppimäärän perusopetuksen järjestäjän kielitarjonnasta ja opiskelevat sitä yhteisenä (pakollisena) oppiaineena.

Kokeilulakiin sisältyy Opetushallitukselle säädetty toimivalta antaa lakia tarkentavia määräyksiä kokeiluun liittyvistä poikkeamista ja tarkemmista opetusjärjestelyistä. Opetushallitus antaa määräyksen sen jälkeen, kun kokeilulaki on hyväksytty.

Valinta voi kohdistua vain oppilaisiin, jotka eivät ole ennen kokeilun alkamista aloittaneet toisen kotimaisen kielen opintoja. Kokeiluun ei voi osallistua oppilas, joka jo opiskelee sellaista vieraan kielen oppimäärää, jolla toisen kotimaisen kielen oppimäärä on tarkoitus korvata, eikä muita korvaavia kieliä ole tarjolla.

Kokeiluun osallistuvan koulun opetussuunnitelmaan tehdään kokeilun edellyttämät muutokset. Näitä voi olla esimerkiksi yhden tai useamman vieraan kielen oppimäärän opetussuunnitelmat, mikäli kyseistä oppimäärää ei koulussa ole aikaisemmin opetettu. Perusopetuksen järjestäjä hyväksyy muutokset opetussuunnitelmaan ennen kokeilun alkamista.

Kokeiluluvan hakeminen Kokeiluluvan hakee perusopetuksen järjestäjä koulukohtaisesti Opetushallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Hakemus tehdään Opetushallituksen laatimaan word-asiakirjapohjaan (tämän asiakirjan liite). Hakemuksen allekirjoittavat perusopetuksen järjestäjän nimenkirjoitusoikeuden omaavat henkilöt.

Hakemukseen tulee liitteeksi Opetushallituksen ohjeiden mukaan laadittu perusopetuksen järjestäjän kokeilusuunnitelma (hakemuksen liite). Opetuksen järjestäjän kokeilusuunnitelmassa voivat myöhemmin täsmentyä kokeiluluvan saaneet koulut, näiden oppilasmäärä ja koulussa tarjottavan toisen kotimaisen kielen korvaava kieli tai korvaavat kielet. Muilta osin, mikäli kokeilu tosiasiallisesti opetuksen järjestäjällä käynnistyy, luvan hakija sitoutuu hakemuksen liitteenä olevan kokeilusuunnitelman mukaiseen kokeilun toteuttamiseen. Opetuksen järjestäjä vahvistaa kokeilun käynnistymisen toimittamalla Opetushallitukseen täsmennetyn kokeilusuunnitelman. Asiasta ohjeistaan täsmällisemmin kokeilulupien myöntämisen yhteydessä.

Hakemus osoitetaan **opetus- ja kulttuuriministeriölle**, mutta se lähetetään Opetushallitukseen sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@oph.fi. Hakemuksen tulee olla perillä Opetushallituksessa 23.2.2018 klo 16.15 mennessä.

Perusopetuksen järjestäjien hakemuksia arvioidessa otetaan huomioon seuraavaa:

- opetuksen järjestäjä nimeää koulun tai koulut, jo(i)lle lupaa haetaan, ja on ilmoittanut paikallisen tuntijaon mukaan 5. tai 6. luokalla 1.8.2018 aloittavan oppilaiden määrän kouluittain eriteltyinä sekä muut hakulomakkeessa pyydyt tiedot
- hakemukseen on liitetty opetuksen järjestäjän alustava kokeilusuunnitelma, joka on hyväksyttävästi laadittu
- hakemuksesta käy ilmi, että hakijalla on ammatilliset edellytykset toteuttaa kokeilu sisältäen muun muassa riittävät tiedot kokeilun laajuudesta, kokeiluun liittyvistä opetusjärjestelyistä ja henkilökunnan riittävyydestä
- perusopetuksen järjestäjä on ilmoittanut sitoutuvansa taloudellisten edellytysten osalta toteuttamaan kokeilun sen tarkoitusta vastaavalla tavalla, myös toisen kotimaisen kielen opetuksen järjestelyjen osalta.

Lupaharkinnassa kiinnitetään huomiota alueelliseen ja kieliryhmittäiseen edustavuuteen, kielitarjonnan monipuolisuuteen sekä muihin tekijöihin, joilla arvioidaan olevan kieltenopetusta monipuolistava vaikutus. Lupaa harkittaessa painotetaan hakijan pyrkimystä tarjota kieliä tai oppimääriä, joita haun kohteena olevassa koulussa ei aikaisemmin ole tarjottu. Uusien kielten tai oppimäärien tarjonnan ei kuitenkaan ole tarkoitus supistaa aikaisemmin tarjottujen kielten tai oppimäärien tarjontaa.

Mikäli hakijoita on enemmän, kuin kokeiluun voidaan ottaa eikä valintakriteerien perusteella eroa hakijoiden välillä voida tehdä, ratkaisu tehdään arpomalla.

Kokeiluluvan saatuaan perusopetuksen järjestäjä tarkentaa edellytyksensä osallistua kokeiluun oppilasmäärien ja toteutuvien opetusryhmien osalta ja tekee tämän perusteella ratkaisun, ryhtyykö toteuttamaan kokeilua. Asiasta ohjeistaan täsmällisemmin kokeilulupien myöntämisen yhteydessä.

Paikallinen tiedottaminen ja oppilaiden ohjaus

Perusopetuksen järjestäjä tiedottaa kokeiluun osallistuvan koulun kohderyhmän oppilaita ja heidän huoltajiaan mahdollisuudesta osallistua kokeiluun. Tiedotuksessa tulee käydä ilmi

- kokeilun tavoitteet, kohdejoukko, aikataulu,
- kokeilun raportoinnista ja seurannasta tulevat velvoitteet ja käytänteet,
- kokeiluun osallistumiseen ja kielenopiskeluun liittyvät järjestelyt sekä
- kokeiluun osallistumisesta johtuvat vaikutukset perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Perusopetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kun oppilas ja hänen huoltajansa ovat tekemässä omalta osaltaan oppilasta koskevaa päätöstä kokeiluun osallistumisesta, he ovat tietoisia voimassa olevan lainsäädännön mukaisista kielitaitovaatimuksista ja kokeilun vaikutuksista muun muassa oppilaan jatko-opintoihin. Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että päätöksen tekemistä koskeva informaatio tavoittaa oppilaan ja hänen huoltajansa tehokkaasti. Opetuksen järjestäjä huolehtii myös siitä, että oppilas ja hänen huoltajansa varmentavat allekirjoituksella, että he ovat tietoisia kokeiluun osallistumisen vaikutuksista ja sitoutuvat kokeilun mukaiseen kielenopiskeluun.

Painopiste oppilaiden ohjauksessa on siinä vaiheessa, kun he ovat tekemässä päätöstä kokeiluun osallistumisesta. Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaat ja heidän huoltajansa saavat tietoa ja riittävästi mahdollisuuksia keskustella

- kokeiluun osallistumisesta ja kokeilulain määrittelemistä reunaehdoista hallituksen esityksen 114/2017 (vp) sekä Opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti sekä
- toisen kotimaisen kielen opiskelun poisvalinnan vaikutuksista opintoihin seuraavilla koulutusasteilla tai työllistymiseen.

Kokeilun raportointiin ja seurantaan liittyy myös opetuksen järjestäjiin, oppilaisiin sekä heidän huoltajiin kohdistuvia tiedonkeruutoimenpiteitä, joista on syytä keskustella tai muistuttaa eri raportointi- tai seurantavaiheissa. Kokeilun alettua oppilaiden ohjaus noudattaa pääsääntöisesti koulun tavanomaisia ohjauskäytäntöitä.

Opetushallitus tuottaa perusopetuksen järjestäjille materiaalia paikallista tiedottamista ja oppilaan ohjausta varten.

Kokeilun aikataulu

Kokeilun valmistelu on aloitettu ennen kokeilulain antamista. Lain on tarkoitus tulla voimaan viimeistään 1.8.2018.

Kokeilulupahaku on auki 18.12.2017 – 23.2.2018.

Opetushallituksen määräys kokeiluun osallistuvien opetuksen järjestämisestä ja kokeiluun osallistumisesta johtuvista poikkeamista annetaan sen jälkeen, kun kokeilulaki on hyväksytty ja vahvistettu. Tavoitteena on, että laki vahvistetaan vuoden 2017 loppuun mennessä.

Opetushallitus tekee esityksen kokeiluluvan saajista valintaperusteiden mukaan viimeistään helmikuun 2018 loppuun mennessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii tekemään kokeilulupapäätökset maaliskuun 2018 aikana.

Kokeilulupahakemukseen liitetty perusopetuksen järjestäjän kokeilusuunnitelma täsmennetään kokeiluluvan saaneiden koulun tai koulujen, oppilasmäärien ja kokeiluun liittyvien vieraiden kielten tarjonnan osalta ja toimitetaan Opetushallitukselle vahvistettavaksi toukokuussa 2018. Kokeiluluvan mukainen opetus alkaa 1.8.2018 alkavana lukuvuonna.

Kokeilulain on tarkoitus olla pääosiltaan voimassa vuoden 2024 loppuun, jolloin 1.8.2018 viidennellä luokalla aloittava kokeiluryhmä päättää perusopetuksen.

Kokeilun rahoittaminen

Hallituksen esityksen eduskunnalle (114/2017 vp) mukaan kokeiluun osallistuvien opetuksen järjestäjien kustannukset saattavat hieman kasvaa riippuen opetuksen järjestäjän jo olemassa olevasta kielitarjonnasta.

Valtion talousarvioesitykseen sisältyy esitys määrärahasta, jolla on tarkoitus korvata valtaosa (95%) kokeilun aiheuttamista kustannuksista koulutuksen järjestäjille. Opetushallitus tiedottaa avustuksesta, kun valtion talousarvio vuodeksi 2018 on hyväksytty.

Muita kokeiluun liittyviä näkökohtia

Kokeiluun osallistuvan opetuksen järjestäjän kannalta velvollisuus tarjota laajempaa kielivalikoimaa kasvaa. Koska oppilaan koulupaikkaa ei saa vaihtaa tilanteessa, jossa oppilas ei osallistu kokeiluun, kokeiluun osallistuvan perusopetuksen järjestäjän tulee käytännössä edelleen tarjota luvan saaneessa koulussa mahdollisuutta toisen kotimaisen kielen opiskeluun.

Oppilaalle osoitettua koulua ei voida muuttaa sen vuoksi, että oppilas päättää olla osallistumatta kokeiluun. Kokeiluun osallistuvan oppilaan osalta koulun vaihtaminen on mahdollista. Tällöin uudesta koulusta tulee oppilaalle niin sanottu toissijainen koulu, ja oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan perusopetuslain (628/1998) 32 § mukaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Perusopetuksen järjestäjän tulee oppilaan huoltajan tai tämän muun laillisen edustajan ennen seitsemännen vuosiluokan lukuvuoden alkamista tekemästä hakemuksesta peruuttaa päätös oppilaan kokeiluun osallistumisesta ja järjestää oppilaalle perusopetuslain (628/1998) 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua tukiopetusta toisen kotimaisen kielen opinnoissa. Mikäli hakemus tehdään seitsemännen vuosiluokan lukuvuoden alkamisen jälkeen, voi opetuksen järjestäjä hylätä hakemuksen, jos on ilmeistä, että perusopetuksen oppimäärän suorittaminen kohtuullisella työmäärällä järjestettävästä tukiopetuksesta huolimatta vaarantuu.

Kokeilun seuranta ja arviointi

Kokeiluun liittyy seuranta ja arviointia, mihin kokeiluun osallistuvien perusopetuksen järjestäjien edellytetään osallistuvan. Seurantatutkimuksen järjestämiseksi Opetushallitus muodostaa henkilörekisterin kokeiluun osallistuvista oppilaista. Perusopetuksen järjestäjä ilmoittaa kokeiluun osallistuvat oppilaat rekisteriin, mistä Opetushallitus antaa myöhemmin tarkemmat ohjeet. Myös oppilaiden ja heidän huoltajiensa kokemuksista ja näkemyksistä tullaan keräämään tietoa.

Seurantatutkimuksesta ja sen toteuttamisesta päättää Opetushallitus.
Kokeilusta ja sen tuloksista raportoidaan Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan.

Johtaja Jorma Kauppinen

Opetusneuvos Anu Halvari

LIITTEET

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toisen kotimaisen kielen kokeilusta perus-
opetuksesta (HE 114/2017 vp)
Hakulomake
Perusopetuksen järjestäjän alustava kokeilusuunnitelma (hakemuksen liite)

TIEDOKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Aluehallintovirastot
Suomen Kuntaliitto
Suomen Rehtorit ry
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat Opsia ry